

NATUR OG NATURSYN

Natur = hele den fysiske virkeligheten. Alt rundt deg!

Natursyn = syn på hvordan virkeligheten er bygd opp og fungerer.

To forskjellige natursyn:

Det teleologiske natursynet
Aristoteles

Det mekaniske natursynet
Moderne fysikk

HVA ER TING?

Ting → Substanser

Form + stoff = substans

Form → Karakteristiske egenskaper

Stoff → Det substansen består av

I virkeligheten finner vi mange ulike substanser.

HVILKE TING HAR VI?

Substanser kan deles inn i ikke-levende og levende.

Ikke-levende substanser er enten naturlige eller kunstige. De kan ikke bevege seg selv.

Levende substanser har sjel og er organismer. De kan deles i tre nivåer: planter, dyr og mennesker. De kan bevege seg selv.

Ikke-levende substanser   Levende substanser
Form + stoff = substans   Sjel + kropp = substans

HVORFOR ER TING SOM DE ER?

Substanser er som de er fordi de består av grunnstoffer.

Grunnstoffene har bestemte plasser i universet som de beveger seg mot.

Aristoteles deler fysikken i to, og skiller dermed det over månen (eter) og under månen (jord, vann, luf, ild).

HVORDAN FORANDRER TING SEG?

I følge Aristoteles finnes det fire typer forendring.

For å forstå hvorfor substanser endrer seg må vi, ifølge Aristoteles, avdele fire årsakstyper.

Målårsak er en sentral årsak i det teleologiske natursynet.

Årsaker	Forendring
Stoff	Stedsbevegelse
Form	Kvalitativ forendring
Mål	Kvantitativ forendring
Ytre årsaker	Radikal bevegelse

MEKANISK NATURSYN

Alt fungerer som maskiner.

Naturen er materialistisk og deterministisk.

Vansklig å kombinere med kantemekanikken.

Førlerer hensikt ikke alt?

SAMMENLIGNING: TELEOLOGISK OG MEKANISK NATURSYN

Det teleologiske natursynet

Hvorfor? (hensikt)

Naturen er målrettet.

Telos betyr mål.

Eks: et frø har som mål å bli en plante.

Aristoteles:

Fire typer forendring.

Fire årsaker, målårsaken sentral.

Biologi, organismer.

Det mekaniske natursynet

Hvordan? (prosess)

Naturen er styrt av fysiske lover og krefter.

Allt er som en maskin: materialistisk og determinert.

Eks: en planet beveger seg; bene fra gravitasjon.

Newton og Einstein:

En type forendring: årsak/virkning.

Kun en årsakstype: ytre årsaker.

Klassisk fysikk.

SINNSFILOSOFI

Sinnsfilosofi = den delen av filosofien som undersøker hvordan sinn og bevissthet forholder seg til kroppen og verden rundt oss.

Fri vilje

Kropp/sinn-problemet

HVA ER FRI VILJE?

Hør mennesket fri vilje?

JA

Libertarianisme

Fri vilje finnes

Kompatibilisme

Verden er forutbestemt. Men, når du handler; såmsvar med indre tanker og ønsker kan dette kalles fri vilje

NEI

Determinisme

Verden er forutbestemt, så det er ingen plass til fri vilje

Inkompatibilisme

Kompatibilisme er full. Enten finnes fri vilje, eller så er verden forutbestemt

SUBSTANSUALISME

To typer grunnleggende enheter: en fysisk og en mental.

Kropp/sinn-problemet

Hvordan påvirker kroppen og sinnet hverandre?

IDENTITETSTEORI

Identitetsteori er en type reduktiv fysikalisme.

Identitetsteori mener at mentale tilstrender er identiske med hjernetilstrender.

Multippel realisering er en innvending mot identitetsteori: man kan realisere mentale tilstrender på mange ulike måter.

Nyere forskning viser at vi trenger mer av kroppen enn bare hjernen for å forklare det mentale.

FUNKSJONALISME

Funksjonalismen fokuserer på funksjonen det mentale har.

Funksjonen til det mentale forstas ved å se på relasjonen mellom input, output og andre mentale tilstander.

Å forklare noe ved å vise til dets funksjon er ofte nyttigere enn å vise til hvilket består av fysisk.

Fordi det fysiske ikke spiller så stor rolle hen i ulike systemer med samme funksjonelle rolle.

Dette kallas **multipel realisering**.

Oftost notatbok viser at eksterne hjelpemiddler kan være del i mentale prosesser.

Slik utfordrer funksjonalismen grensen mellom sinnet og verden rundt oss.

Turingtesten undersøker funksjonalismens fokus på funksjon.

John Searle vil vise at funksjon alene ikke er nok til å forklare eksistens og bevissthet.

KROPPSLIGGJØRING

Kunnskapsargumentet til Frank Jackson forsøker å bevise at fysikalismen tar feil.

Kroppsliggjøring tilbyr et motsvar til dette.

Kroppsliggjøring vektlegger rollen kroppen har for å forklare det mentale.

Tre tilnærminger til kroppsliggjøring:

Det enaktive → Fysisk aktivitet skaper mentalt

Den fenomenologiske → Förstepersons perspektiv og levd liv

Den feministiske → Kjenn, legning og makt

TEKNOLOGIBEVISSTHET

Teknologi = "Kunnskap om produksjon"

Teknologibevisssthet = Kunnskap om hvilken rolle teknologi spiller i våre liv, og hvordan det påvirker oss og samfunnet.

Tre hovedtilhærminger til teknologi:

Teknologisk instrumentlisme	Det rasjonelle teknologisynet	Teknologisk determinisme
Hjelpemiddel	Samspill	Styrer oss
Verdineutralt	Verdiladet	Verdiladet

INSTRUMENTALISTISKE ELEMENTER

Gehlen bruker begrepet teknologisk utvidelse fordi han mener at teknologi utvider menneskets evner.

Stiegler mener at teknologien er en så essensiell del av menneskelig utvikling at vi er i en teknologisk evolusjon.

Haraway snakker om at mennesker er lyborger, dvs. at teknologi er en så stor del av menneskelivet at det ikke lenger gir mening å snakke om den ene uten den andre.

DETERMINISTISKE ELEMENTER

Marx ser for seg at samfunnstyper vi lever i spiller en stor rolle for hva slags teknologi vi har, og hvilken funksjon den får.

Heidegger var bekymret for hvordan forholdet vårt til teknologi påvirker forholdet vårt til verden.

Jasper beskrev hvordan teknologi kan føre til en følelse av fremmedgjøring for verden.

SOSIOTEKNISKE NETTVERK OG KI

Sosioteknisk nettverk = sosiale nettverk som dannes i samspill mellom mennesker og teknologi.

Kunstig intelligens = en teknologi som gjør det mulig for datamaskiner å utføre oppgaver som vanligvis krever menneskelig intelligens.